

**TÜRKİYE
GİYİM
SANAYİCİLERİ
DERNEĞİ**

**2009 YILI
HAZİRAN AYI TAKVİMİ
VE
ÖNGÖRÜLER**

**EKONOMİ VE STRATEJİ DANIŞMANLIK HİZMETLERİ
MAYIS, 2009**

YÖNETİCİ ÖZETİ

Haziran ayında ekonomik ve mali öngörülerini şekillendirecek temel unsurlar; küresel ekonomik gelişmeler, IMF ile ilişkiler, Hükümetin ekonomi ile ilgili alacağı önlemler ve kararlar ile Merkez Bankası'nın faiz kararı ve Hazine'nin Borçlanma Politikası olacaktır.

Küresel kriz ile birlikte yeni yılın ilk aylarında belirleyici daha çok krize karşı alınan önlemler olurken, Nisan ve Mayıs aylarından itibaren alınan önlemlerin ekonomiler üzerindeki etkileri daha belirleyici olmaya başlamıştır. Beklenildiği gibi yılın ikinci çeyreğinden itibaren ekonomik bozulmada bir yavaşlama yaşanmaktadır. Ekonomik faaliyetlerde ve mali göstergelerde izlenen bu eğilim nedeni ile küresel krizde dip noktasına Şubat-Mart aylarında ulaşıldığı ve Nisan ayından itibaren dip noktasından dönüldüğü görüşü kuvvetlenmektedir. İyileşme olarak tarif edilen bu süreç ekonomik küçülme öngörülerini ise değiştirmemektedir. 2009 yılında tüm gelişmiş ülkelerde ve gelişen ülkelerin önemli bir bölümünde tarihin en kuvvetli küçülmeleri yaşanacaktır. İyileşmeler daha çok alınan önlemlerin yerinde olduğunu ve çalıştığını göstermektedir. Ayrıca iyileşme emarelerine rağmen riskler de halen sürmektedir. Dip noktaları sonrası yükselme döneminde ABD dolarının zayıfladığı, Dolar dışındaki para birimlerinin ve yatırım araçlarının güçlendiği, özellikle de gelişen ülkelere yönelik mali yatırımlarda risk iştahının artmaya başladığı görülmektedir.

IMF ile ilişkiler konusunda belirsizlik yaşanmaktadır ve muhtemelen bu belirsizlik Haziran ayı boyunca da sürecektir. IMF ile anlaşma olmayacağı olasılığı, bir anlaşma olacağı olasılığını aşmaya başlamış olmakla birlikte bu olasılığın fiyatlamaları Haziran ayı sonuna doğru başlayabilecektir.

Haziran ayı içinde ekonomi yönetiminin önemli kararlar açıklaması beklenmektedir. 2010 yılı bütçesine temel olacak 2010-2011-2012 yılına ilişkin orta vadeli program açıklanacaktır. İstihdamın desteklenmesi, yeni teşvikler ve kredi garanti sistemine ilişkin düzenlemelerin de tamamlanarak açıklanması beklenmektedir. Gelir vergisi, borçlar ve ticaret kanunlarına ilişkin tasarıların Mecliste görüşülülerek yasalaşması beklenmektedir.

Merkez Bankası faiz oranlarını 0.25-0.50 puan arasında daha indirecektir. Merkez Bankası'nın faiz indirimlerinin kredi fazilerini aşağı çekme ve ekonomiyi canlandırma etkisi ise sınırlı kalmaktadır. Merkez Bankası faiz indirimlerinin Hazine borçlanma faizlerine etkisi daha kuvvetli olmaktadır. Ancak Hazine'nin borç geri ödemelerden daha çok borçlanması hem faizleri yukarı yönlü çevirmekte hem de kaynakları Hazineye çekmektedir. Yaz aylarında bu etkinin artacağı öngörülmektedir.

Reel kesimde sanayi üretimi ve ihracatta daralma yavaşlayarak sürecektir. Perakende satışlarda sınırlı canlanmanın sürmesi beklenmektedir. 15 Haziran'da sona erecek ÖTV ve KDV indirimlerine ilişkin yeni bir düzenleme çok belirleyici olacaktır. İnşaat ve yatırım faaliyetlerinde küçülme yavaşlayarak sürecektir.

Mali göstergelerde ise IMF ve program belirsizliğine bağlı dalgalanma Haziran ayında da devam edecektir. Dolar kuru pariteye de bağlı olarak 1.50 -1.60 aralığında dalgalanacaktır. Anlaşma veya yeni program ile 1.50'nin altı, anlaşma olmaması ile 1.60'ın üzerinde bir kur seviyesi öngörülmektedir. Euro kuru 2.10-2.20 aralığında dalgalanacaktır. Anlaşma veya yeni program ile 2.10'un altı, anlaşma olmaması halinde 2.20 üzeri bir kur seviyesi öngörülmektedir. Faiz oranları yüzde 12.00-12.50 arasında dalgalanacaktır. Anlaşma veya yeni program ile yüzde 12'nin sınırlı ölçüde altı, olmaması halinde ise yüzde 12.5 üzeri faizler öngörülmektedir. Euro-dolar paritesi yön arayışını Haziran ayında da sürdürecektir. Doların orta vadeli değer kaybı daha çok fiyatlandırılmaktadır. Parite öncelikle 1.37-1.42 aralığında dalgalanacaktır, ancak bu bandın üstüne çıkma olasılığı daha kuvvetlidir.

EKONOMİ TAKVİMİ

1. 3 Haziran, Mayıs ayı enflasyon oranları açıklanacaktır. Enflasyondaki gerilemenin Mayıs ayında da devam ettiği öngörülmektedir.
2. 4 Haziran, Avrupa Merkez Bankası faiz toplantısını yapacaktır. AMB'nin faiz oranlarını değiştirmeden yüzde 1'de tutması, ancak para politikasında ilave genişletici önlemler açıklaması beklenmektedir.
3. 15 Haziran, Mart ayında alınan kararlar bazı sektörlerde gerçekleştirilen ÖTV ve KDV indirimleri bir uzatma veya yeni düzenleme yapılmaması halinde sona erecektir.
4. 15-16 Haziran, Japonya Merkez Bankası faiz toplantısını yapacaktır. JOB'un faiz oranlarını değiştirmeden yüzde 0.10'da tutması beklenmektedir. JOB'un ekonomiye ilişkin yapacağı değerlendirmeler daha önemli olacaktır.
5. 16 Haziran, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası faiz toplantısını yapacaktır. TCMB'nin faiz oranlarını 0.25-0.50 puan arasında ölçülü indirmesi beklenmektedir.
6. 18-19 Haziran, TÜSİAD'ın Yüksek İstişare Konseyi toplantısına IMF üst düzey yetkililerinin katılması ve Hükümet kanadından katılımlar ile de gayri resmi görüşmelerin yapılması planlanmaktadır.
7. 23-24 Haziran, ABD Merkez Bankası FED faiz toplantısını yapacaktır. FED'in faiz oranlarını değiştirmeden yüzde 0.0-0.25 aralığında tutması beklenmektedir.
8. 30 Haziran, Türkiye İstatistik Kurumu 2009 yılı 1.çeyrek dönemine ait büyüme verilerini açıklayacaktır. Büyüme verileri yılın geri kalanı ile orta vadeli ekonomik programlar için önemli bir gösterge olacaktır.
9. Haziran ayı içinde, Hükümetin 2010-2011-2012 yıllarına ilişkin Orta Vadeli Programını ve 2010 yılı Genel Bütçe büyüklüklerini açıklaması beklenmektedir.
10. Haziran ayı içinde, Hükümetin İstihdamın Desteklenmesi, Kredi Garanti Sistemi, Yeni Teşvikler, Gelir Vergisi Kanunu, Borçlar Kanunu ve Ticaret Kanunu düzenlemeleri yasalaştırılması beklenmektedir.

DIŞ POLİTİKA TAKVİMİ

1. 31 Mayıs - 3 Haziran, Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ DEİK-TAİK toplantıları çerçevesinde ABD'ne gidecek ve ABD Genelkurmay Başkanı Mullen ve diğer üst düzey yetkililer ile görüşmeler yapacaktır.
2. 20 Haziran, Başbakan Erdoğan Yunanistan'a bir ziyaret gerçekleştirecek, Akropolis Müzesinin açılışına katılacak ve ikili görüşmelerde bulunacaktır.

3. 25 Haziran, NABUCCO doğalgaz hattı projesi ile ilgili Türkiye-AB arasındaki hükümetler arası anlaşma imzalanacaktır. Böylece tüm tarafların ortaklığını sağlayacak nihai anlaşma öncesi son aşama da tamamlanmış olacaktır.
4. Haziran ayı içinde, Rusya Başbakanı Putin'in Türkiye'ye resmi bir ziyaret gerçekleştirmesi beklenmektedir. Ziyarete ikili ve bölgesel tüm konular ele alınacaktır.
5. Haziran ayı sonuna kadar, Kıbrıs'ta KKTC ve Rum Yönetimi arasındaki doğrudan müzakerelerin ilk turunun tamamlanması AB ve BM nezdinde ilerlemenin tescil ettirilmesi planlanmaktadır.

ULUSLARARASI İLİŞKİLER TAKVİMİ

1. 4 Haziran, ABD Başkanı Obama Mısır İskenderiye'de İslam dünyasına yönelik beklenen konuşmasını yapacak ve arkasından yeni bir Avrupa turu gerçekleştirecektir.
2. 4-7 Haziran, Avrupa Birliği üyesi 27 ülkede Avrupa Parlamentosu seçimleri yapılacaktır. Propaganda döneminde Türkiye karşıtlığının yükseldiği seçimler sonrasında oluşacak parlamentonun yeni yapısı Türkiye için de önem taşımaktadır.
3. 6 Haziran, Azerbaycan Devlet Başkanı Aliyev ile Ermenistan Devlet Başkanı Sarkisyan Rusya'da ikili sorunların çözümü için yeniden bir araya geleceklerdir. Bu görüşme Türkiye açısından da önem taşımaktadır.
4. 7 Haziran, Lübnan'da parlamento seçimleri yapılacaktır. Seçimleri Hizbullah'ın kazanması olasılığı yüksektir ve bunun gerçekleşmesi halinde Lübnan ve Ortadoğu siyasetinde yeni bir dönem başlayacaktır.
5. 12 Haziran, İran'da Cumhurbaşkanlığı seçimleri yapılacaktır. Cumhurbaşkanı Ahmedinecad'ın kazanma olasılığının yüksek olduğu seçimlerde reformist aday Musavi en önemli rakiptir. İran seçimleri sonrası yeni İran ile dünyanın geri kalanı arasındaki ilişkilerde yeni bir dönem başlayacaktır.
6. 18-19 Haziran, Avrupa Birliği yarıyıl Hükümetler Arası Konferansını gerçekleştirecektir. Haziran ayı sonunda Çek Cumhuriyeti'nin dönem başkanlığı sona erecek ve İsveç dönem başkanlığını üstlenecektir.

SİYASET TAKVİMİ

1. 2 Haziran, Anayasa Mahkemesi'nin gerçekleştireceği gündem toplantısında DTP'nin kapatma davası ile ilgili takvimi netleştirmesi beklenmektedir.
2. 18 Haziran, Milli Güvenlik Kurulu olağan toplantısını gerçekleştirecektir. PKK ile mücadele ve Kürt sorununa yönelik açıklamalar toplantının en önemli gündem maddeleri olacaktır.

3. Haziran ayı içinde, Anayasa değişikliğine ilişkin yoğun tartışmalar siyasi gündemi oluşturacaktır. Cumhurbaşkanı ve meclisin görev süresinden, Anayasa Mahkemesinin yapısına kadar tartışmalı çok sayıda konu bulunmaktadır.
4. Haziran ayı içinde Kürt sorununa yönelik tartışmalar ve açılım beklentileri de siyasi gündemin diğer önemli konusunu oluşturacaktır.

EKONOMİK VE MALİ ÖNGÖRÜLER

Haziran ayında ekonomik ve mali öngörülerini şekillendirecek temel unsurlar; küresel ekonomik gelişmeler, IMF ile ilişkiler, Hükümetin ekonomi ile ilgili alacağı önlemler ve kararlar ile Merkez Bankası'nın faiz kararı ve Hazine'nin Borçlanma Politikası olacaktır.

1. Küresel Krizde Alınan Önlemlerin Etkileri ve İyileşme Beklentileri

- a. Küresel kriz ile birlikte yeni yılın ilk aylarında belirleyici daha çok krize karşı alınan önlemler olurken, Nisan ve Mayıs aylarından itibaren alınan önlemlerin ekonomiler üzerindeki somut etkileri daha belirleyici olmaya başlamıştır.
- b. Beklenildiği gibi yılın ikinci çeyreğinden itibaren ekonomik bozulmada bir yavaşlama yaşanmaktadır. Ekonomik faaliyetlerde ve mali göstergelerde izlenen bu eğilim nedeni ile küresel krizde dip noktasına Şubat-Mart aylarında ulaşıldığı ve Nisan ayından itibaren dip noktasından dönüldüğü görüşü kuvvetlenmektedir.
- c. Tüketici ve Reel Kesim Güven Endeksleri, petrol ve metal fiyatları, perakende harcamalar, hisse senedi fiyatları gibi göstergeler dip noktalarından sonra yükselme eğiliminde bulunmaktadır.
- d. Bununla birlikte dip noktasından dönülerek bir genel iyileşme sürecine girildiğine ilişkin kesin bir yargıya ulaşmak için ise henüz erkendir ve üçüncü çeyrek bu konuda daha belirleyici olacaktır.
- e. İyileşme olarak tarif edilen süreç ekonomik küçülme öngörülerini değiştirmemektedir. 2009 yılında tüm gelişmiş ülkelerde ve gelişen ülkelerin önemli bir bölümünde tarihin en kuvvetli küçülmeleri yaşanacaktır. İyileşmeler daha çok alınan önlemlerin yerinde olduğunu ve çalıştığını göstermektedir.
- f. İyileşme emarelerine rağmen riskler de halen sürmektedir. Petrol fiyatlarında beklenmedik artışlar, doların euro karşısında yeniden zayıflamaya başlaması, ABD Hazine borçlanma faizlerinin hızla yükselmesi ve altına artan talep ile yeniden 1000 dolara yaklaşılması riskleri ve belirsizlikleri yansıtmaktadır.
- g. Dip noktaları sonrası yükselme döneminde ABD dolarının zayıfladığı, Dolar dışındaki para birimlerinin ve yatırım araçlarının güçlendiği, özellikle de gelişen ülkelere yönelik mali yatırımlarda risk iştahının artmaya başladığı görülmektedir.

2. IMF ile İlişkilerin Yarattığı Belirsizlik

2002-2008 yılları arasında önemli bir çapa olan IMF ile ilişkiler 2009 yılında bir belirsizlik kaynağı haline gelmektedir. IMF ile ilişkiler, IMF ile konuşulan programın çerçevesi, üzerinde anlaşılacak ve uzlaşılacak konular, IMF'den talep edilen kaynak ve diğer konulara ilişkin belirsizlik yaşanmaktadır ve muhtemelen bu belirsizlik Haziran ayı boyunca da sürecektir. Belirsizlik ekonomik aktörlerin ve bireylerin kararlarının ertelenmesine yol açarak ekonomideki olası bir iyileşme ve canlanmayı da geciktirmektedir. IMF ile anlaşma olmayacağı olasılığı, bir anlaşma olacağı olasılığını aşmaya başlamış olmakla birlikte bu olasılığın fiyatlamaları Haziran ayı sonuna doğru başlayabilecektir.

3. Hükümetin Ekonomide Alacağı Kararlar

Haziran ayı içinde ekonomi yönetiminin önemli kararlar açıklaması beklenmektedir.

- a. 2010 yılı bütçesine temel olacak 2010-2011-2012 yılına ilişkin orta vadeli program açıklanacaktır. Bu program ile ek mali önlemler, mali kural, mali disiplin, bütçe açığı faiz dışı fazla, kamu finansmanı ve benzeri gibi belirsizlikler de ortadan kalkmış olacaktır.
- b. İstihdamın desteklenmesi, yeni teşvikler ve kredi garanti sistemine ilişkin düzenlemelerin de tamamlanarak açıklanması beklenmektedir. Bu düzenlemeler ile özellikle reel kesim şirketlerinin finansman olanaklarına erişimi ve maliyetlerinde kolaylıklar sağlanmış olacaktır.
- c. Gelir vergisi, borçlar ve ticaret kanunlarına ilişkin tasarıların Mecliste görüşülerek yasalaşması beklenmektedir. Her üç düzenleme de şirketler ve bireylere ilişkin önemli değişiklikler getirecektir.
- d. Tüm bu alanlarda düzenlemelerin tamamlanması ve IMF ile ilişkilerde de ilerleme sağlanması halinde ekonomik belirsizliklerin önemli bir bölümü ortadan kalkmış olacaktır. Gecikmeler ise belirsizlikleri arttıracaktır.

4. Merkez Bankası Faiz Kararı ve Hazine'nin Borçlanma İhtiyacı

Merkez Bankası faiz oranlarını 0.25-0.50 puan arasında daha indirecektir. Ancak ekonomideki belirsizlik ve riskler ortadan kalkmadığı sürece bankaların kredileri genişletmesi ve kredi faiz oranlarını indirmeleri mümkün görülmemektedir. Bu nedenle Merkez Bankası'nın faiz indirimlerinin ekonomiyi canlandırma etkisi sınırlı kalmaktadır.

Merkez Bankası faiz indirimlerinin Hazine borçlanma faizlerine etkisi ise çok daha kuvvetli olmuştur. Ancak artan bütçe açıkları nedeniyle Hazine'nin borç geri ödemelerinin üzerinde yeniden borçlanması faizleri tekrar yukarı yönlü çevirmiştir. Hazine'nin daha çok borçlanması hem faizleri yukarı yönlü çevirmekte hem de kaynakları Hazineye çekmektedir. Yaz aylarında bu etkinin artacağı öngörülmektedir.

5. Reel ve Mali Göstergeler İçin Öngörüler

Reel kesimde sanayi üretimi ve ihracatta daralma yavaşlayarak sürecektir. Perakende satışlarda sınırlı canlanmanın sürmesi beklenmektedir. 15 Haziran'da sona erecek ÖTV ve KDV indirimlerine ilişkin yeni bir düzenleme çok belirleyici olacaktır. İnşaat ve yatırım faaliyetlerinde küçülme yavaşlayarak sürecektir.

Mali göstergelerde ise IMF ve program belirsizliğine bağlı dalgalanma Haziran ayında da devam edecektir.

- a. Dolar kuru pariteye de bağlı olarak 1.50 -1.60 aralığında dalgalanacaktır. Anlaşma veya yeni program ile 1.50'nin altı, anlaşma olmaması ile 1.60'ın üzerinde bir kur seviyesi öngörülmektedir.
- b. Euro kuru 2.10-2.20 aralığında dalgalanacaktır. Anlaşma veya yeni program ile 2.10'un altı, anlaşma olmaması halinde 2.20 üzeri bir kur seviyesi öngörülmektedir.
- c. Faiz oranları yüzde 12.00-12.50 arasında dalgalanacaktır. Anlaşma veya yeni program ile yüzde 12'nin sınırlı ölçüde altı, olmaması halinde ise yüzde 12.5 üzeri faizler öngörülmektedir.
- d. Euro-dolar paritesi yön arayışını Haziran ayında da sürdürecektir. Doların orta vadeli değer kaybı daha çok fiyatlandırılmaktadır. Parite öncelikle 1.37-1.42 aralığında dalgalanacaktır, ancak bu bandın üstüne çıkma olasılığı daha kuvvetlidir.